

POHLED PRVNÍ

ČESKOSLOVENSKO (4. republika)

1946 - 1992 (46 let)

otisky v celém domicilovém rozsahu (všechny existující dohlédací pošty)

otisky jen komerční (mimo otisky českoslovesmkých pošt) - všechny uznané subjekty - oprávnění uživatelé výplatních strojů

Úvodem:

K dnešnímu dni mají sběratelé k mání typologické katalogy výplatních otisků z území Československa (období 1926 - 1992). Řada období je pokryta též věcnými, ilustračními či položkovými katalogy. Na druhé straně chybí alespoň základní položkové katalogy. Nejbolestivější je období let 1946 - 1992, které s výjimkou Slovenska chybí. V rukopise jsou otisky mimopražské z dílny sběratelů a publicistů Janů a Leiše. Jednotlivé domicily se zdokonalují elektronickým způsobem. Praha zůstává a leží ladem. A to je velká škoda. Koncem loňského orku jsem zpracoval ve formě zatím nezveřejněné bezpřístupové první databáze otisky s poštami Praha 01 - 093 a intenzivně zpracovávám další dohlédací pošty od Prahy 1 počínaje. To vezme čas. Proto je nutné aspoň čas od času se těchto otisků, které vznikaly po dobu dlouhých 46 let, dotknout tak, aby odborná veřejnost a sběratelé věděli, že se možná jednou katalogu tohoto období v uceleném domicilovém pohledu dočkají. Takže aspoň tímto způsobem bych rád přiblížil tyto otisky, mezi kterými jsou zcela určitě mnohé zajímavosti. Jsou to jen dotyky, nikoliv podrobný katalog či vyčerpávající přehled. Tak na tyto příspěvky pohlédněme.

Jen připomínám, že toto období zahrne jen výplatní otisky komerčních uživatelů (pošty nikoliv) s výplatním razítkem ve tvaru zoubkovaného obdélníku z celého území tehdejšího Československa. Poštovní správa koncem roku rozhodla, že větrná růžice z výplatního razítka zmizí a objeví se zoubkovaný obdélník. Nová doba, nové pořádky - nový vzhled otisku. Zároveň nařídila i postupnou změnu denního razítka (z jednokruhového na dvoukruhové bez/s můstky po německého vzoru).

PRVNÍ BRNĚNSKÁ STROJÍRNA

První pohled - První brněnská strojírna, dohlédací pošta BRNO 2

Ze všeho nejdříve se seznámíme s uživatelem.

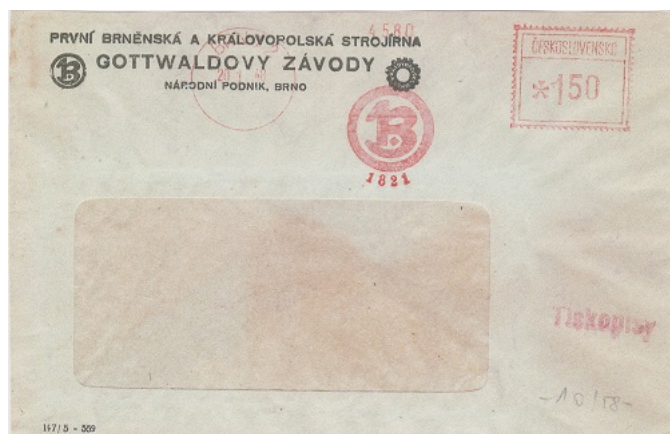
První brněnská strojírna má bohatou tradici. Vznikla ve svém oboru dříve než Siemens (1847), General Electric (1892). ČKD (1871), Asea (1883). Založil ji Johann Reiff ve Šlapanicích v roce

1814. V té době vyráběl textilní stroje, parní stroje, kotle, turbíny. V roce 1824 byl vyroben první parní stroj vlastní konstrukce. V roce 1838 byla firma přemístěna do Brna. Od roku 1872 nese název První brněnská strojírna.

V roce 1946 tento komerční subjekt vyplácel zásilky ještě výplatním strojem s otiskem, kde na místě výplatního razítka byla větrná růžice. Označením bylo **výrazné psací B v kruhu, pod ním letopočet 1821. Subjekt se nazýval První brněnská strojírenská společnost.**

Dotek první

Další roky přinesly změnu. **Změnil se vzhled otisku (výplatní razítko bylo ve tvaru zoubkovaného obdélníku) a uživatel též změnil své jméno: První brněnská a královopolská strojírna, GOTTWALDOVY ZÁVODY, národní podnik, Brno, jak dokládají otisky s daty 20. 1. 1948 (!) a 7. 10. 1949. V označení je stále rok založení 1821.**

Dotek druhý

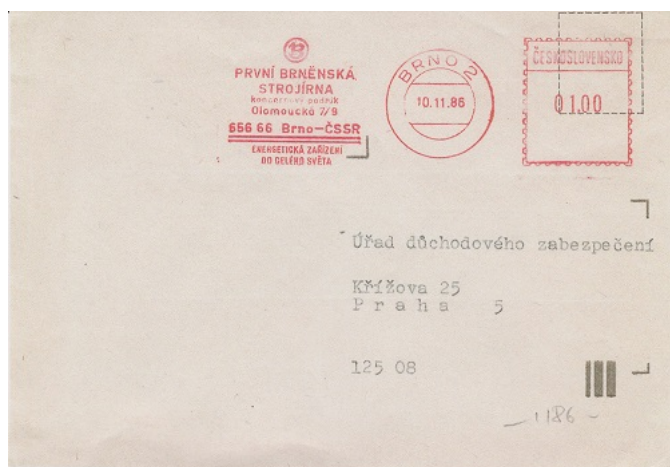
Jsme v 60. a 70. letech. Událo se mnohé. Jednak se změnil letopočet zrození tohoto subjektu - nyní se objevuje rok 1814. Výplatní stroj Francotyp (sběratelsky FR 8h - 4m fyzicky i morálně dosloužil a byl nahrazen výplatním strojem Postalia. A do třetice došlo k nenápadným úpravám názvu. V roce 1966 - **První brněnská strojírna, závody Klementa Gottwalda, národní podnik. O několik let později se jméno Klementa Gottwalda skrylo a název zněl: První brněnská strojírna, ZKG, oborový podnik.** Pozorný sběratel pozná, že dochází ke změně právní povahy subjektu. V osmdesátých letech je otisk stejný, zajímavé je, že tímto otiskem vyplácí zásluhy i jiné subjekty než PBS (viz Oddíl orientačního běhu ČSTV. Další zajímavostí je, že nátisky na podnikových obálkách zmizely úplně.

Dotek třetí

Dochází ke změně označení uživatele - objevuje se přesný název subjektu, na požadavek pošty adresa, dokonce již PSČ (zatím jen v označení, ne v denním razítku) a doplňuje se hlavní náplň výroby - konečně dochází na další funkci výplatního stroje - propagaci.

Poznamenávám, že zásilky z let 1982- 1983 uvádějí v nátisku na obálkách další odlišný subjekt: První brněnská strojírna, ZKG, koncernový **podnik**. **Otisk má původní vzhled (první Postalia).**

A dotek čtvrtý?

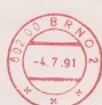
PSČ se dostává do denního razítka (roky 1988 a 1991), objevují se i rozlišovací znaménka v dolní části denního razítka - tři křížky. **V roce 1991 vyplácí tento subjekt už zásilky novým strojem Postalia - menší výplatní razítko, větší denní razítko, vše je nově ryté včetně označení, kde se objevuje i rozšířená korespondenční adresa a větší písmena.**

PRVNÍ BRNĚNSKÁ
STROJIRNA
Olomoucká 7/9
656 66 Brno - ČSFR
ENERGETICKÁ ZAŘÍZENÍ
DO CELÉHO SVĚTA

Brno 2
12845

PRVNÍ BRNĚNSKÁ
STROJIRNA
Olomoucká 7/9
656 66 Brno - ČSFR
ENERGETICKÁ ZAŘÍZENÍ
DO CELÉHO SVĚTA

Doporučeně

Brno 2
12752

PRVNÍ BRNĚNSKÁ
STROJIRNA
pošt. příhr. 66
Olomoucká 7/9
656 66 Brno - ČSFR
ENERGETICKÁ ZAŘÍZENÍ
DO CELÉHO SVĚTA

